

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 609/2023- 15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Michalom Treščákom ml., advokátom, Thurzova 6, Košice, proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre č. k. 25Co/81/2021-256 z 29. októbra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 25. januára 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 25Co/81/2021-256 z 29. októbra 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Navrhuje tiež napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Žiada priznať aj finančné zadosťučinenie 2 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia 492,31 eur.

II.

Skutkové východiská

2. Bývalá manželka sťažovateľa sa domáhala vydania neodkladného opatrenia, ktorým okresný súd uloží sťažovateľovi nepribližovať sa k nej na vzdialenosť menšiu ako 25 metrov s výnimkami a aby okresný súd nariadil kontrolu dodržiavania tohto neodkladného opatrenia technickými prostriedkami zariadením varovania blízkosti. Tento návrh odôvodnila tým, že sa na návrh sťažovateľa viedlo konanie na okresnom súde pod sp. zn. 24P/273/2020 o nariadenie neodkladného opatrenia vo veci úpravy styku s ich maloletými deťmi. Navrhovateľka vyjadrila obavy o svoj život s odkazom na vyjadrenia sťažovateľa na pojednávaní, na základe ktorých aj podala trestné oznámenie pre trestný čin týrania blízkej osoby a zverenej osoby.

3. Uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) č. k. 10C/18/2021-74 z 9. júla 2021 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) bolo sťažovateľovi uložené, aby sa nepribližoval k navrhovateľke na vzdialenosť menšiu ako 25 metrov s výnimkou účasti na procesných úkonoch

v civilnom súdnom konaní, trestnom konaní a v priestupkovom konaní, na ktoré bude predvolaný, v rozsahu nevyhnutnom na jeho riadnu účasť na týchto úkonoch a pri styku s maloletými deťmi, ak to bude nevyhnutné (výrok I), vo zvyšnej časti bol návrh zamietnutý (výrok II), žiadnej zo strán nebolo priznané právo na náhradu trov konania (výrok III), navrhovateľka bola zaviazaná zaplatiť súdny poplatok 33 eur z návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia (výrok IV). Proti výroku I uznesenia okresného súdu sťažovateľ podal odvolanie, ktorý bol napadnutým uznesením krajského súdu potvrdený.

III.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ uviedol, že pri posudzovaní splnenia podmienok nariadenia neodkladného opatrenia krajský súd zhodne s okresným súdom dospel k záveru, že navrhovateľka (bývalá manželka sťažovateľa) dostatočným spôsobom osvedčila skutočnosti odôvodňujúce potrebu bezodkladnej úpravy pomerov medzi ňou a sťažovateľom. Podľa názoru sťažovateľa však právny záver krajského súdu o splnení podmienky nariadenia neodkladného opatrenia nie je naplnený a ani presvedčivo odôvodnený, čo zakladá nepreskúmateľnosť a ústavnú neudržateľnosť napadnutého uznesenia krajského súdu.

5. V odvolaní proti uzneseniu okresného súdu sťažovateľ poukázal na skutočnosť, že návrh na nariadenie neodkladného opatrenia nie je dôvodný, keďže navrhovateľka už v roku 2016 podala na sťažovateľa trestné oznámenie pre podozrenie zo spáchania zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby, konanie o ktorom bolo zastavené, rovnako ako aj priestupkové konanie a aj skoršie neodkladné opatrenie navrhovateľky bolo právoplatne zamietnuté. Krajský súd sa vôbec nevenoval týmto argumentom a iba poukázal na vážnosť narušenia vzájomných vzťahov medzi sťažovateľom a navrhovateľkou. Krajský súd teda akcentoval na navrhovateľkou opätovne podané trestné oznámenie bez toho, aby hodnoverne preukázala v ňom tvrdené skutočnosti. Podľa názoru sťažovateľa samotné podanie trestného oznámenia a vedenie trestného konania nemôže byť jediným relevantným kritériom úspechu navrhovateľky pri nariadení neodkladného opatrenia.

6. Z neskoršieho trestného oznámenia je tiež zrejmé, že údajne nevhodné správanie sťažovateľa voči jej osobe a maloletým deťom má trvať už od rozvodu (od roku 2016). Sťažovateľ poprel tvrdenia navrhovateľky o ohrozovaní jej telesnej a duševnej integrity. Navrhovateľka teda neosvedčila nebezpečenstvo hroziacej ujmy, keď je zrejmé, že na údajné nevhodné správanie sťažovateľa poukazovala už dlhodobo. Sťažovateľ sa preto domnieva, že nebol splnený predpoklad naliehavosti potreby úpravy pomerov, čo je jedna z podmienok pre nariadenie neodkladného opatrenia. Navyše, navrhovateľka opakovane poukazuje na údajné nevhodné správanie sťažovateľa k deťom, ktoré malo byť preukázané aj ich výpoveďami, ktoré odmietajú styk so sťažovateľom. Nie je však zrejmé, ako tieto skutočnosti osvedčujú splnenie podmienok pre zákaz približovania sa sťažovateľa k samotnej navrhovateľke. Podľa sťažovateľa okresný súd vykonal dokazovanie v nedostatočnej miere a len vychádzal z tvrdení navrhovateľky, ktoré nekriticky akceptoval.

7. Sťažovateľ tiež namieta, že okresný súd považoval za dostatočne osvedčené tvrdenia uvedené v neskoršom trestnom oznámení, uznesenia o začatí trestného stíhania a zo starších čestných vyhlásení blízkych osôb ešte z roku 2016. Takéto staré čestné vyhlásenia podľa sťažovateľa však nie sú objektívne, keďže ide o názory priateľov navrhovateľky. Pretože išlo o jeden zo zásadných dôkazov, o ktoré sa opieral okresný súd, krajský súd bol povinný sa s týmto

podstatným argumentom sťažovateľa vysporiadať, čo však neurobil. S uvedeným úzko súvisí aj názor krajského súdu, že danosť tvrdení navrhovateľky bola osvedčená „*aj výpovedami v iných konaniach účastníkov tohto konania*“. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia však nie je zrejmé, o aké výpovede ide, z ktorých iných konaní a aká konkrétna skutočnosť z týchto výpovedí vyplýva.

8. Sťažovateľ v odvolaní poukázal na nevhodné správanie navrhovateľky k maloletým deťom a sťažovateľovi a aj na nerešpektovanie právoplatného neodkladného opatrenia vo veci styku s maloletými deťmi zo strany navrhovateľky. Na ten účel predložil sťažovateľ aj značné množstvo dôkazov. Aj túto námietku krajský súd vyhodnotil ako nedôvodnú, pretože je nesporné, že vzťah medzi účastníkmi konania je konfliktný a hlboko narušený. Ohľadom kvality odôvodnenia napádaného uznesenia sťažovateľ poukázal aj na názor krajského súdu, podľa ktorého „*za situácie, že sám otec dieťaťa považuje správanie sa matky za agresívne, cynické a nevhodné, nie je zrejmé, z akého dôvodu žiada zrušiť neodkladné opatrenie vo vzťahu k matke detí a z akého dôvodu toto neodkladné opatrenie považuje za neprimerané*“. Daný argument krajského súdu, ktorý sťažovateľ považuje za absurdný, neakceptovateľne bagatelizoval charakter danej veci. V tejto časti je preto napadnuté uznesenie nelogické a vnútorné rozporné. Je absurdné, aby mal sťažovateľ uložený zákaz približovať sa k navrhovateľke z dôvodu, že považuje jej správanie za nevhodné a agresívne.

9. V odvolaní sťažovateľ namietal, že „*súd prvej inštancie sa nevysporiadal s otázkou, či je vzdialenosť 25m primeraná, ako súd prvej inštancie ustálil túto vzdialenosť, ako sa dá takéto obmedzenie dodržať v práci, v reálnom živote, ako toto obmedzenie zasiahne do života sťažovateľa a či má kvôli tomu zmeniť bydlisko a pod.*“. Táto argumentácia sťažovateľa ostala bez povšimnutia. Krajský súd vôbec nehodnotil otázku primeranosti neodkladného opatrenia a len konštatoval, že ani sám sťažovateľ neuviedol dôvod, pre ktorý vidí túto vzdialenosť za problematickú.

10. Pre vysvetlenie sťažovateľ uviedol, že tak bydlisko sťažovateľa a navrhovateľky „*sa nachádzajú v mestskej časti Nitra - Staré mesto, sú blízko pri sebe, tak deti ako aj sťažovateľ a navrhovateľka túto vzdialenosť v minulosti bežne absolvovali pešo. Napádané uznesenie preto znemožňuje sťažovateľovi slobodne sa pohybovať v mieste, kde má trvalý pobyt (keďže ani nie je možné s určitosťou sa vyhnúť navrhovateľke, či už v meste, v obchode alebo u lekára - naďalej majú... tú istú obvodnú/všeobecnú lekárku.*“.

11. Podľa názoru sťažovateľa bol pre krajský súd relevantný stav v čase vydania uznesenia okresného súdu v zmysle § 329 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Odvolací súd môže doplniť dokazovanie podľa § 384 CSP, ale je vylúčené, aby prihliadal na skutočnosti, ktoré nastali až po vydaní uznesenia okresného súdu. V čase vydania uznesenia okresného súdu neboli vypracované znalecké posudky v novom trestnom konaní a tieto boli navrhovateľkou predložené až v odvolacom konaní. Postup krajského súdu, ktorý vychádzal pri vyhodnotení dôvodnosti návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia aj zo záverov znaleckých posudkov, sťažovateľ považuje za nesprávny a nezákonný. Takýmto konaním krajský súd porušil § 329 ods. 2 CSP a anticipoval skutočnosti, ktoré ešte neexistovali v čase vydania uznesenia okresného súdu.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej

republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a po zistení, že obsahuje zákonom požadované náležitosti, skúmal, či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

IV.1. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa napadnutým uznesením z dôvodu jeho nedostatočného odôvodnenia:

13. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať ústavnými sťažnosťami len za predpokladu, že sa sťažovateľ nemôže a ani v budúcnosti nebude môcť domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom využitím takých právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

14. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy vecí nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 zákona o ústavnom súde (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Iba za predpokladu, že sťažovateľ vyčerpal všetky jemu dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie je úspešný, môže sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody sťažnosťou podanou ústavnému súde podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 193/2010, I. ÚS 178/2011, IV. ÚS 453/2011, III. ÚS 703/2017).

15. V § 420 CSP sú taxatívne vypočítané procesné vady konania takého stupňa závažnosti, pre ktoré je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu v merite veci alebo rozhodnutiu, ktorým sa konanie končí. Prípustnosť dovolania podľa § 420 CSP je tak založená na princípe univerzality, čo znamená, že dovolaním možno napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým sa konanie skončilo, prípadne sa rozhodlo v merite veci.

16. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia ich práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý súdny proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (vrátane vyhodnotenia súladu medzi skutkovými zisteniami a právnymi závermi na jednej strane a vykonanými dôkazmi na strane druhej), na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní a pod.

17. Ústavný súd preto zdôrazňuje, že otázka posúdenia, či v konkrétnej veci sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v rámci takého konania do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. Ústavný súd sa pri posudzovaní prípustnosti dovolania

z pohľadu nutnosti jeho vyčerpania ako podmienky prípustnosti ústavnej sťažnosti (t. j. pri posudzovaní, či v konkrétnom prípade ide o účinný prostriedok nápravy) môže obmedziť výlučne na formálne posúdenie jeho prípustnosti. Dovolanie neprichádza do úvahy ako účinný prostriedok nápravy najmä vtedy, ak je na prvý pohľad zjavné, že dovolanie je v danom prípade neprípustné, napríklad preto, lebo to výslovne vylučuje procesná norma (napr. § 421 ods. 2 a § 422 CSP a pod.). Ďalšou osobitnou výnimkou z pravidla o subsidiarite konania o ústavnej sťažnosti je situácia, ak sťažovateľ tvrdí a preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu patria na ochranu jeho základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

18. Ústavný súd konštatuje, že v ústavnej sťažnosti je sťažovateľom explicitne predostretá argumentácia vo vzťahu k nedostatočnému odôvodneniu napadnutého uznesenia krajského súdu, vo svojom obsahu porušujúceho jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Podľa názoru sťažovateľa sa totiž krajský súd adekvátne nevysporiadal s jeho odvolacou argumentáciou týkajúcou sa nesplnenia podmienok nariadenia neodkladného opatrenia, pričom niektoré konštatovania krajského súdu majú len všeobecný charakter. Zároveň krajský súd riadne neodôvodnil primeranosť neodkladného opatrenia, ktorým bola sťažovateľovi uložená povinnosť nepribližovať sa k navrhovateľke na vzdialenosť menšiu ako 25 metrov s určitými výnimkami.

19. Zo zistení ústavného súdu pri príprave predbežného prekovenia ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ nepodal dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP proti napadnutému uzneseniu krajského súdu. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ uviedol, že „z ustálenej judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o neodkladnom opatrení je prípustné dovolanie podľa ust. § 420 CSP len vtedy, ak má charakter rozhodnutia vo veci samej...“, a z tohto dôvodu proti napadnutému uzneseniu nie je prípustné dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP.

20. Podľa názoru ústavného súdu však napadnuté uznesenie má charakter rozhodnutia vo veci samej, keďže má povahu rozhodnutia konzumujúceho vec samu (bod 26 uznesenia okresného súdu). Sťažovateľ teda nevyužil právny prostriedok, ktorý mu zákon priznáva na ochranu jeho základných práv a slobôd, čím nerespektoval subsidiárne postavenie ústavného súdu. Nevyužitie zákonnej možnosti podať dovolanie totiž nemožno nahrádzať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže založiť svoju právomoc na konanie o nej až vtedy, keď fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv; túto možnosť však sťažovateľ v tomto prípade mal.

21. Ústavný súd zároveň dodáva, že sťažovateľ v ústavnej sťažnosti netvrdil a už vôbec nepreukázal, že dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP nepodal z dôvodov hodných osobitného zreteľa, v okolnostiach jeho prípadu teda neprichádzal do úvahy ani prípadný možný postup ústavného súdu v zmysle § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

22. V súvislosti s namietanou kvalitatívnou stránkou odôvodnenia napadnutého uznesenia ústavný súd taktiež poukazuje na platnú právnu úpravu, ktorá na odôvodnenie súdneho rozhodnutia vydaného vo forme uznesenia nekladie rovnako vysoké nároky ako v prípade, pokiaľ ide o rozhodnutie vydané vo forme rozsudku. Uznesenie totiž predstavuje jednoduchšiu procesnú formu rozhodovania všeobecných súdov a v zmysle § 236 CSP v jeho prípade postačuje stručné odôvodnenie. Ústavný súd na túto skutočnosť vo svojej judikatúre opakovane poukazuje (porovnaj napr. I. ÚS 236/2019 či I. ÚS 238/2019).

23. Na základe uvedeného ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol ako neprípustnú.

IV.2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa napadnutým uznesením z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci:

24. Iná procesná situácia nastáva v prípade sťažovateľom namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci, keďže možnosť podania dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP proti napadnutému uzneseniu bola vylúčená v zmysle § 421 ods. 2 CSP v spojení s § 357 písm. d) CSP, čo v ústavnej sťažnosti sťažovateľ správne konštatoval.

25. Ústavný súd meritórne posudzuje neodkladné opatrenia zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o nariadení neodkladného opatrenia alebo o zamietnutí návrhu na jeho vydanie pristupuje len za celkom výnimočných okolností; za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu (m. m. IV. ÚS 282/2019).

26. Bez ohľadu na uvedené však aj v konaní o návrhu na vydanie neodkladného opatrenia musia byť rešpektované minimálne požiadavky, ktoré tvoria podstatu základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie. Rozhodnutie o návrhu na vydanie neodkladného opatrenia musí mať rovnako ako iné rozhodnutia predovšetkým zákonný podklad, musí byť vydané príslušným orgánom a nemôže byť prejavom svojvôle (m. m. IV. ÚS 136/2014, IV. ÚS 332/2018, II. ÚS 427/2020). Všeobecný súd je povinný pri rozhodovaní o neodkladných opatreniach poskytnúť ochranu nielen tomu, kto sa vydania takého opatrenia domáha, ale v rámci ústavných pravidiel tiež tomu, proti komu návrh smeruje (m. m. IV. ÚS 257/2010).

27. Ústavný súd sa oboznámil s napadnutým uznesením, aby v kontexte jeho obsahu vyhodnotil obsah námietok prezentovaných sťažovateľom v ústavnej sťažnosti. Zároveň posudzoval ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia vzhľadom na už uvedenú judikatúru ústavného súdu.

28. Ústavný súd v kontexte posudzovanej ústavnej sťažnosti najskôr považuje pripomenúť, že neodkladné opatrenie predstavuje svojou povahou výnimočné opatrenie, ktoré možno nariadiť len v prípade, ak je skutočne potrebné bezodkladne upraviť pomery medzi sporovými stranami, čiže ak nastane medzi nimi taký stav právnych alebo faktických vzťahov, ktorý bezpodmienečne vyžaduje urýchlené poskytnutie súdnej ochrany. Nariadenie neodkladného opatrenia je možné a prípustné jedine vtedy, ak jeho navrhovateľ (v intenciách napadnutého uznesenia navrhovateľka) osvedčí (1) nárok, ktorý žiada chrániť neodkladným opatrením, (2) právny vzťah medzi stranami sporu, ktorý je potrebné upraviť neodkladným opatrením, a (3) tvrdenie, že existuje reálne nebezpečenstvo a bezprostredne hroziaca ujma (§ 328 a nasl. CSP). Nariadenie neodkladného opatrenia bez splnenia uvedených podmienok by mohlo viesť k neprimeranému zásahu do právneho postavenia iných osôb, čím by mohlo dôjsť k narušeniu ústavného princípu proporcionality, ktorý predstavuje nosnú ideu pri riešení konfliktu rôznych základných práv a slobôd, resp. pri riešení ich konfliktu s iným verejným záujmom.

29. Pre neodkladné opatrenie je pritom rozhodujúci stav v čase vydania rozhodnutia súdu prvej inštancie (§ 329 ods. 2 CSP), v okolnostiach skúmaného prípadu je teda rozhodujúci stav v čase vydania uznesenia okresného súdu. Ústavný súd opäť pripomína, že v zásade nie je oprávnený preskúmať a posudzovať skutkové a právne závery všeobecného súdu, čiže v zásade

nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani to, či v okolnostiach skúmaného prípadu boli splnené všetky zákonné podmienky pre vyhoviecie návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia. To, či boli v posudzovanom prípade splnené všetky podmienky vyžadované zákonom na vydanie neodkladného opatrenia, vyhodnocuje jedine všeobecný súd.

30. Ústavný súd konštatuje, že z pripojených súdnych spisov [sp. zn. 24P/273/2020, ku ktorému sú pripojené aj súdne spisy sp. zn. 35P/47/2020 a 13P/142/2017 (k nemu sú pripojené súdne spisy sp. zn. 24P/57/2016, sp. zn. 11Em/7/2020, sp. zn. 24P/222/2015 a sp. zn. 15C/97/2016)] okresný súd považoval za preukázané, že navrhovateľka a sťažovateľ (jej bývalý manžel) boli manželia, ktorých manželstvo bolo právoplatne rozvedené v máji 2017. Ich vzájomné vzťahy sú dosiaľ vážne narušené a tento stav je dlhodobý. *„Aj keď bolo skoršie trestné stíhanie pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby zastavené a skoršie neodkladné opatrenie právoplatne zamietnuté a bývalý manžel poprel v aktuálnom trestnom konaní tvrdenia navrhovateľky o ohrozovaní jej telesnej a duševnej integrity a ani zo zvukovej nahrávky vyhotovenej na pojednávaní, ktoré sa konalo dňa 16.3.2021 vo veci sp. zn. 35P/47/2020 nebolo takéto ohrozovanie preukázané, z trestného oznámenia, uznesenia o začatí trestného stíhania, ale aj starších čestných prehlásení blízkych osôb boli pre potreby neodkladného opatrenia tieto tvrdenia dostatočne osvedčené, čo postačuje na to, aby súd neodkladné opatrenie nariadil. Súd pri rozhodovaní zohľadnil aj záujem na ochrane života, zdravia a bezpečia navrhovateľky a aj to, že navrhnuté neodkladné opatrenie neprimeraným spôsobom nezasiahne do práv bývalého manžela a preto je jeho nariadenie aj v súlade so zásadou proporcionality.“*

31. Krajský súd konštatoval, že uznesenie okresného súdu je vecne správne. Okresný súd vykonal dostatočné dokazovanie pre rozhodnutie o nariadení neodkladného opatrenia, jednotlivé dôkazy vyhodnotil a na ich závere vec aj správne právne posúdil. S uznesením okresného súdu sa krajský súd v plnom rozsahu stotožnil a z tohto dôvodu ho potvrdil podľa § 387 ods. 1 CSP. Zároveň okresný súd svoje uznesenie v dostatočnej miere (po právnej aj skutkovej stránke) odôvodnil, s odôvodnením sa v plnom rozsahu krajský súd stotožnil, a preto na správnosť týchto dôvodov poukázal v zmysle § 387 ods. 2 CSP.

32. Rovnako ako okresný súd dospel krajský súd k záveru, že navrhovateľka dostatočným spôsobom osvedčila skutočnosti odôvodňujúce potrebu bezodkladnej úpravy pomerov medzi ňou a sťažovateľom spočívajúcich v uložení povinnosti sťažovateľovi nepribližovať sa k navrhovateľke na vzdialenosť 25 metrov. Právne účinky nariadeného neodkladného opatrenia neobmedzia sťažovateľa neprimeraným spôsobom a nad nevyhnutný rozsah.

33. Pri rozhodovaní o návrhu navrhovateľky okresný súd predovšetkým vychádzal z ňou podaného trestného oznámenia zo 7. apríla 2021, na základe ktorého uznesením Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Nitre (ďalej len „okresné riaditeľstvo“) ČVS: ORP-466/1-VYS-NR-2021 z 18. mája 2021 bolo začaté trestné stíhanie pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a) a b) a ods. 3 písm. d) Trestného zákona. Uznesením okresného riaditeľstva ČVS: ORP-466/1-VYS-NR-2021 z 21. mája 2021 vyplýva, že na vyšetrenie navrhovateľky bol pribratý znalec z odboru zdravotníctva. Zo zápisnice o výsluchu navrhovateľky ako svedkyne spísanej 31. mája 2021 vyplýva, že zotrvala na skutočnostiach, ktoré boli obsahom trestného oznámenia. V danom trestnom konaní sa podľa krajského súdu preukáže, či sú tvrdenia navrhovateľky pravdivé a či sú jej obavy o svoj život a zdravie opodstatnené.

34. Okresný súd tiež vychádzal z obsahu už uvedených súdnych spisov okresného súdu, z ktorých je zrejmé, že vzťahy medzi navrhovateľkou a sťažovateľom sú značne narušené. Vzájomne na seba útočia, vzájomne sa osočujú a tiež vzájomne tvrdia, že ten druhý klame.

35. Krajský súd tiež poukázal na obsah znaleckých posudkov, ktoré boli vypracované v rámci daného trestného konania, a podľa ktorých „... navrhovateľka nemá tendenciu klamať, fabulovať, či úmyselne skresľovať prežitie. Konanie a správanie sa bývalého manžela u nej vyvolávalo stres, prehĺbilo jej neuroticizmus, čo sa prejavilo aj psychosomatickými ťažkosťami, ktoré pretrvávajú dodnes. Navrhovateľka subjektívne prežívala a prežíva toto konanie bývalého manžela ako bezcitné, hrubé, znevažujúce, čo sú znaky naplňajúce podstatu ťažkého prikoria. Psychologickým vyšetrením navrhovateľky bola zistená prítomnosť viacerých znakov poukazujúcich na rozvíjajúcu sa depresiu. Naopak, zo záverov znaleckého dokazovania v prípade sťažovateľa vyplýva, že je u neho zvýšená nepriama agresivita, pre ktorú sú charakteristické záľudné prostriedky, ako zlomyselné ohováranie, či náhle afekty a výlevy rozčúlenia, ktoré môžu byť sprevádzané fyzickými prejavmi. Svoje emočne negatívne afekty vyjadruje aj verbálne, hádaním sa, hulákaním, vulgárnym slovníkom, vyhrázaním, či prehnaným kritizovaním, je zameraný na seba, necitlivo kritický voči iným.“.

36. V prípade námietky, že okresný súd si vydaním neodkladného opatrenia uzurpoval kompetenciu, ktorá mu neprislúcha, čím odňal kompetenciu iným štátnym orgánom, krajský súd poznamenal, že zákon (§ 324 a nasl. CSP) umožňuje súdu nariadiť neodkladné opatrenie, ak sú splnené všetky zákonné podmienky. Sťažovateľ zároveň neuviedol konkrétne orgány, ktorým okresný súd odňal kompetenciu.

37. K argumentácii sťažovateľa o nedostatočne vykonanom dokazovaní krajský súd konštatoval, že o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia súd rozhoduje v pomerne krátkej lehote a spravidla bez nariadenia pojednávania, bez výsluchu a bez vyjadrenia protistrany. Navrhovateľ je preto povinný dostatočne opísať rozhodujúce skutočnosti odôvodňujúce potrebu neodkladnej úpravy pomerov. Rozhodujúce skutočnosti je navrhovateľ povinný osvedčiť náležitým spôsobom, čo z kvalitatívneho hľadiska nedosahuje intenzitu plnohodnotného dokazovania podľa § 185 CSP. „Vzhľadom na skrátený a zjednodušený procesný postup pri rozhodovaní o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, nie je súd povinný z vlastnej iniciatívy skúmať splnenie iných, ako všeobecných podmienok na dosiahnutie sledovaného účelu neodkladným opatrením (komentár k ustanoveniu § 325 Civilného sporového poriadku Števček a kolektív). Z uvedeného komentára teda jednoznačne vyplýva, že súd prvej inštancie pri rozhodovaní o nariadení neodkladného opatrenia nevykonáva plnohodnotné dokazovanie, vychádza iba z tvrdení obsiahnutých v návrhu navrhovateľa a zo skutočností, či tieto tvrdenia sú osvedčené...“.

38. K argumentácii sťažovateľa o zastavení trestného stíhania voči jeho osobe v roku 2016 krajský súd poznamenal, že v súčasnej dobe prebieha trestné stíhanie na základe trestného oznámenia navrhovateľky zo 7. apríla 2021. Z tohto dôvodu túto argumentáciu, ktorá má preukazovať, že navrhovateľka klamala a klame, krajský súd považoval za neopodstatnenú a účelovú. V danom prípade sa zrejme vyskytli nové skutočnosti, pre ktoré bolo začaté trestné stíhanie pre zločin týrania blízkej a zverenej osoby. Neobstojí ani námietka sťažovateľa, že súd mal s nariadením neodkladného opatrenia počkať do rozhodnutia policajného orgánu o opodstatnenosti trestného oznámenia navrhovateľky zo 7. apríla 2021. Charakter tohto právneho inštitútu neumožňuje súdu vyčkávať s jeho nariadením po dlhší čas, t. j. v tomto prípade do ukončenia vyšetrovania.

39. Sťažovateľ namietal aj tú skutočnosť, že navrhovateľka žiadnym dôkazom nepreukázala ohrozenie jej integrity a ak svoj návrh odôvodňuje údajným konaním sťažovateľa, potom je potrebné preukázať, že k takému konaniu došlo a že takéto konanie by bolo spôsobilé ohroziť jej integritu. Krajský súd poznamenal, že osvedčenie danosti bezodkladnej úpravy pomerov nemusí byť explicitne preukázané riadnymi dôkazmi podľa § 185 a nasl. CSP, ale danosť týchto tvrdených skutočností musí byť minimálne osvedčená. V tejto veci k tomuto došlo tým, že bolo podané trestné oznámenie zo 7. apríla 2021 pre zločin týrania blízkej a zverenej osoby. Zároveň danosť týchto tvrdení bola osvedčená aj výpoveďami ďalších osôb v iných konaniach.

40. V odvolaní sťažovateľ poukázal na správanie matky detí pri ich odovzdávaní sťažovateľovi, na jej cynické správanie, vystavovanie detí veľkému psychickému nátlaku. K tejto námietke sťažovateľa krajský súd poznamenal, že vzťah medzi navrhovateľkou a sťažovateľom je konfliktný, hlboko narušený, z čoho pramenia aj ich subjektívne pocity voči sebe. Nevhodné správanie sťažovateľa však bolo preukázané aj výpoveďami ich detí v iných konaniach. Práve maloletý zaujal voči sťažovateľovi negatívny postoj. Nie je zrejmé, z akého dôvodu sťažovateľ žiada zrušiť neodkladné opatrenie vzhľadom na už opísané správanie navrhovateľky a z akého dôvodu toto neodkladné opatrenie považuje za neprimerané.

41. Sťažovateľ tiež argumentoval, že okresný súd vôbec nezdôvodnil, prečo nariadil neodkladné opatrenie v rozsahu nepribližovania sa k navrhovateľke na 25 metrov, z čoho vychádzal a či je to primerané. Krajský súd uviedol, že rozsah úpravy nariadenia neodkladného opatrenia je na úvahe súdu v zmysle § 325 ods. 2 písm. h) CSP. Okresný súd považoval tento rozsah za primeraný s tým, že nezasiahne neprimeraným spôsobom do práv povinnej osoby sťažovateľa ani ho neprimeraným rozsahom nijak neobmedzí. Nie je preto možné konštatovať, že tento rozsah by bol voči sťažovateľovi neprimerane obmedzujúci. Keďže sťažovateľ ani neuviedol dôvod, pre ktorý túto vzdialenosť vidí ako problematickú, krajský súd aj túto námietku vyhodnotil ako nedôvodnú. V tejto súvislosti ústavný súd dodáva, že z vyžiadaného odvolania sťažovateľa jasne vyplýva, že v ňom vôbec nenamietal skutočnosti uvedené v bode 10.

42. Po oboznámení sa s relevantnou časťou odôvodnenia namietaného uznesenia ústavný súd nezistil žiadny dôvod, pre ktorý by mohla vzniknúť pochybnosť o jeho ústavnej konformite. Z obsahu odôvodnení uznesení okresného súdu a krajského súdu, ktoré nemožno posudzovať izolovane, keďže z hľadiska predmetu požadovanej ústavnej ochrany tvoria jeden celok (m. m. II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), dostatočne zrozumiteľne vyplýva obsah podkladov, ktorými navrhovateľka osvedčovala potrebu neodkladnej úpravy pomerov a konajúce všeobecné súdy sa s nimi riadne vysporiadali. Podľa názoru ústavného súdu právne závery okresného súdu a krajského súdu vychádzajú z logickej úvahy súladnej so zmyslom a účelom neodkladného opatrenia a tieto vychádzajú z individuálnych okolností daného prípadu.

43. Je vecou všeobecných súdov, aby vyhodnotili splnenie zákonných podmienok na nariadenie neodkladného opatrenia, pričom do vyhodnotenia dôvodnosti jeho nariadenia, ktoré je založené primárne na skutkových otázkach, ústavný súd zásadne nie je oprávnený zasahovať alebo právny názor všeobecného súdu nahrádzať svojim uvážením. Napadnuté uznesenie krajského súdu je výsledkom procesného postupu, ktorý bol zákonný a procesnými právnymi normami predpokladaný pre túto formu rozhodovania. Preto ani v tomto smere ústavný súd nezistil pochybenia krajského súdu spočívajúce v procesnom excese takej intenzity, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu (porovnaj III. ÚS 281/07, III. ÚS 169/2010).

44. K námietkam sťažovateľa o nesplnení podmienky bezodkladnej úpravy pomerov medzi navrhovateľkou a sťažovateľom (body 5 a 6) ústavný súd uvádza, že predmetná podmienka zahŕňa aj prvok naliehavosti a nevyhnutnosti. Samotný atribút bezodkladnosti však bez ďalšieho neznamena, že ide o akútny a jednorazový stav. Potreba upraviť pomery môže byť bezodkladná a pretrvávať aj po určité dlhšie časové obdobie. Súd preto nemôže danú podmienku považovať za nesplnenú iba z toho dôvodu, že sa navrhovateľ nedomáhal ochrany prostredníctvom neodkladného opatrenia ihneď po reálnom vzniku potreby bezodkladne upraviť pomery. Rozhodujúce je výlučne kritérium splnenia uvedených podmienok v čase vydania uznesenia súdu prvej inštancie. Reálne vyhodnotenie potreby bezodkladne upraviť pomery je otázkou voľnej úvahy súdu, ktorá však musí byť objektívne preskúmateľná na základe odôvodnenia rozhodnutia. Neodkladné opatrenie bude spravidla opodstatnené, ak navrhovateľovi hrozí vznik alebo rozširovanie škody či inej ujmy, dochádza k porušovaniu alebo ohrozovaniu jeho práv a oprávnených záujmov, prípadne hrozí zhoršenie jeho právnej pozície do takej miery, že sa mu viac neoplatí uchádzať o konečnú súdnu ochranu (*Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2022. s. 1093).*

45. Napadnuté uznesenie ústavný súd považuje za vnútorne konzistentné, zrozumiteľné a reagujúce na všetky skutočnosti významné pre posúdenie splnenia zákonných predpokladov na vydanie neodkladného opatrenia, pričom ani prezentovaná sťažostná argumentácia sťažovateľa nie je spôsobilá spochybníť jeho ústavnú udržateľnosť. Zohľadňujúc osobitnú povahu inštitútu neodkladného opatrenia a tomu zodpovedajúci zjednodušený a zrýchlený procesný postup a rozhodovanie konajúcich súdov, ústavný súd preto dospel k záveru, že napadnuté uznesenie nenesie známky arbitrárnosti a z ústavného hľadiska je udržateľné a akceptovateľné.

46. K námietke sťažovateľa (bod 11) ústavný súd v prvom rade uvádza, že krajský súd sa dostatočným spôsobom vysporiadal s odvolacími námietkami sťažovateľa, ktoré vyhodnotil ako nedôvodné, čím potvrdil uznesenie okresného súdu. Vo vzťahu k neskoršiemu trestnému oznámeniu navrhovateľky krajský súd nad rámec vychádzal aj zo záverov neskoršie vypracovaných znaleckých posudkov (bod 38), ktoré popísali negatívny vplyv sťažovateľa na navrhovateľku a aj jeho viaceré negatívne charakterové črty. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia jednoznačne vyplýva, že nielen danými znaleckými posudkami krajský súd podporil svoje právne závery o vecnej správnosti uznesenia okresného súdu. Zároveň samotné znalecké posudky vzhľadom na ich obsah nemohli vyvrátiť dôvodnosť nariadenia neodkladného opatrenia, a preto podľa názoru ústavného súdu takýto postup krajského súdu nemožno v tejto veci považovať za rozporný s § 329 ods. 2 CSP.

47. Sťažovateľ zároveň doplnil svoju ústavnú sťažnosť podaním z 9. decembra 2022, v ktorom poukázal na skutočnosť, že uznesením okresného riaditeľstva ČVS: ORP-466/1-VYS-NR-2021 z 31. januára 2022 v spojení s uznesením Okresnej prokuratúry Nitra č. k. 3Pv/243/21/4403 z 30. mája 2022 bola trestná vec týkajúca sa neskoršie podaného trestného oznámenia navrhovateľky právoplatne postúpená na priestupkové konanie, keďže nebol dôvod na začatie trestného stíhania alebo na postup podľa § 197 ods. 2 Trestného poriadku. Z vykonaného dokazovania sa preukázalo, že sťažovateľ sa nedopustil konania, ktoré by mohlo zakladať jeho trestnú zodpovednosť. Na účel riadneho preverenia skutočností uvedených v trestnom oznámení navrhovateľky orgány činné v trestnom konaní však boli toho názoru, že je potrebné posúdiť, či by konanie sťažovateľa z hľadiska miery jeho závažnosti a spoločenskej hrozby nemalo byť

posúdené ako priestupok. Následné priestupkové konanie bolo zastavené uznesením Okresného úradu Nitra č. k. OU-NR-OVVS2-2022/015962 z 29. septembra 2022 podľa § 76 ods. 1 písm. a) zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o priestupkoch“) z dôvodu, že skutok nie je priestupkom. Podľa sťažovateľa správny orgán zistil, že jeho konanie nenapĺňa skutkovú podstatu priestupku podľa § 49 ods. 1 písm. d) zákona o priestupkoch.

48. Sťažovateľ uviedol, že odpadli dôvody, na základe ktorých bolo nariadené neodkladné opatrenie, a preto už nie je nutné ani účelné. V tomto kontexte ústavný súd uvádza, že dané tvrdenie sťažovateľa je bez akejkoľvek ústavnoprávnej relevancie. Je zrejmé, že v čase rozhodovania všeobecných súdov nebolo právoplatne rozhodnuté o neskoršom trestnom oznámení navrhovateľky, a preto všeobecné súdy nemohli prihliadať na túto skutkovú okolnosť. Ústavný súd pripomína, že zákonná úprava umožňuje zrušiť už nariadené neodkladné opatrenie. Ak sa sťažovateľ preto domnieva, že došlo k zmene skutkových okolností významných pre nariadenie neodkladného opatrenia, má zákonnú možnosť podať návrh na jeho zrušenie.

49. Z už uvedených dôvodov ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

50. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími návrhmi sťažovateľa uvedenými v petite jeho ústavnej sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. novembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu